

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Przesławski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

SSN Paweł Zubert

Protokolant Marta Brzezińska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego r.pr Anny Kończyk
w sprawie B. S.-W.

obwinionej o przewinienie z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach
prawnych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 49 ust. 2 Kodeksu
Etyki Radcy Prawnego (tekst jednolity przyjęty Uchwałą Nr 8/VIII/2010 z dnia 28
grudnia 2010 roku)

po rozpoznaniu w Izbie Dyscyplinarnej na rozprawie w dniu 12 marca 2019 r.,
kasacji wniesionej przez pełnomocnika pokrzywdzonej J. O. od orzeczenia
Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia
26 marca 2018 roku, sygn. akt WO-[...] uchylającego orzeczenie Okręgowego
Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] z dnia
27 listopada 2017 r., w sprawie o sygn. akt OSD [...] i umarzającego postępowanie
na podstawie art. 17 § 1 kpk

na podstawie art. 537 § 1 kpk w związku z art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku
o radcach prawnych:

postanawia:

I. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną.

II. kosztami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 31 sierpnia 2017 roku Rzecznik Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] skierowała do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. wniosek o ukaranie radcy prawnego B. S.-W. (nr wpisu: [...]), obwinionej o to, że:

„w dniu 9 stycznia 2013 roku wykonywała obowiązki Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. nierzetelnie i bez zachowania najwyższej staranności, przesłuchując w charakterze obwinionej aplikantkę radcowską J. O. w sprawie o sygn. akt RD [...] oraz w sprawie o sygn. akt RD [...] w nieprawidłowy sposób, co polegało na:

- 1) zadawaniu pytań obwinionej, które nie miały na celu zdobycia informacji o zarzucanych przewinieniach, tj.

- „jakimi cechami ma się charakteryzować radca prawny”,
- „co Panią to obchodzi”,
- „a po co ma Pani postępowanie karne teraz w prokuraturze...w komisariacie”,
- „czy aplikant lub radca prawny ma szacunek dla osób starszych (...) czy ma cechę koncyliacyjną”,

- 2) formułowaniu ocen w stosunku do osoby obwinionej, tj.:

- „Pani się sama pograża, Pani J., Pani się nie nadaje do zawodu”,
- „to co Pani wypisuje, jedynie Panią pograża”,
- „Pani się już tego nie nauczy, bo Pani ma już za dużo lat”,
- „nie umie Pani zapanować nad emocjami”,
- „wysyłając zawiadomienia do różnych urzędów Pani ten konflikt niejako generuje”,
- „to co Pani pisze, to jest ryszotok”,
- „Pani brakuje kultury po prostu”,

- 3) wypowiedzianiu zbędnych komentarzy, tj.:

- „mnie zastanawia, że aplikant porywa się na pisanie skargi na radcę prawnego czy adwokata”,
- „to jest masakra”,
- „uprzejme donosy robione przez aplikantkę nie są dobrze widziane”,
- „w ogóle dla mnie to jest okropne, że sąsiedzi w jakiejś małej miejscowości są świadkami i potem opowiadają o tych rozwodach, o tych sąsiadach opowiadają, kłapią tymi dziobami na prawo i lewo”,
- „pani powinna się od tego odciąć”, „nie słuchać, nie interesuje mnie to”,
- „Państwo O. nie będą według swoim mniemań kierować zachowaniami innych ludzi”,
- „mnie to nie interesuje, kto z kim, co robi, co kupuje, co ma w domu”.
- „nie cierpię tej cechy Polaków, tego pieniactwa”,
- „nie cierpię takiej cechy Polaków, którzy chcą za wszelką cenę wszystkich pouczać”,
- „więcej nie będziemy słuchać rodziny O., wystarczy...”

4) uniemożliwianiu obwinionej odpowiedzi na zadane pytania,

5) prowadzeniu przesłuchania w sposób emocjonalny i konfrontacyjny,

tj. popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (Dz. U. 2016 r. poz. 233 ze zm.) w zw. z art. 49 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (tekst jednolity przyjęty Uchwałą Nr 8/VIII/2010 z dn. 28.12.2010 r.)”.

Orzeczeniem z dnia 27 listopada 2017 roku (sygn. akt OSD [...]) Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. uznał obwinioną za winną zarzucanych jej przez Rzecznika Dyscyplinarnego przewinień dyscyplinarnych i wymierzył jej na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych karę upomnienia. Ponadto na zasadzie art. 70⁶ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 o radcach prawnych roku obciążył obwinioną kosztami postępowania w kwocie 1300 złotych.

Odwołanie od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w [...]., datowane na dzień 9 stycznia 2018 roku, wniosła obwiniona, zaskarżając je

w całości. Na podstawie art. 70 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych wniosła o uwzględnienie upływu 5 letniego okresu jaki upływa od dnia popełnienia przewinienia dyscyplinarnego w dniu 09.01.2013 roku. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła ponadto:

- „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia polegający na przyjęciu, iż obwiniona wykonując obowiązki Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. przesłuchując w charakterze obwinionej w dniu 09.01.13 r. aplikantkę w charakterze obwinionej w sprawie sygn. akt RD. [...], poprzez zadawanie pytań obwinionej, które nie miały na celu zdobycia informacji o zarzucanych przewinieniach, formułowaniu ocen w stosunku do osoby obwinionej, wypowiadaniu zbędnych komentarzy, uniemożliwieniu udzielenia odpowiedzi na zadane pytania, prowadzeniu przesłuchania w sposób emocjonalny i konfrontacyjny popełniła przewinienie dyscyplinarne określone w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych w związku z art. 49 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego,
- naruszenie przepisów postępowania art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych – przez niezastosowanie art. 4 k.k. w związku z art. 17 § 1 pkt 4 k.p.k. przez wydanie orzeczenia w oparciu o nieobowiązujący w dniu orzekania art. 49 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego tj. w brzmieniu przyjętym Uchwałą nr 5/2007 VIII Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 10 listopada 2017 r. w sprawie uchwalenia Kodeksu Etyki Radcy Prawnego”.

Podnosząc powyższe zarzuty wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i o uniewinnienie jej od zarzucanego czynu, ewentualnie o umorzenie postępowania w trybie art. 70 ust. 2 ustawy o radcach prawnych.

Odwołanie od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. wniosła także pokrzywdzona, zaskarżając orzeczenie co do winy, na niekorzyść obwinionej. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła na podstawie art. 427 § 2 kpk oraz 438 kpk w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych:

- I. „obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 64 ust. 1 w związku z art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o radcach prawnych i art. 49 ust. 2 Kodeksu Etyki Rady Prawnego poprzez przyjęcie, że adekwatną do niewątpliwie sprzecznych z prawem, zasadami etyki i godnością zawodu zachowanie obwinionej – rzecznika dyscyplinarnego karą jest najłagodniejsza i najmniej dotkliwa kara upomnienia;
- II. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 7 kpk, art. 92 kpk i art. 410 kpk w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz konieczności orzekania w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i przyjęcie, że zwroty i wyrażenia, wypowiedziane przez obwinioną – rzecznika dyscyplinarnego w stosunku do pokrzywdzonej, nie uzasadniają wymierzenia dotkliwszej kary tym bardziej, że są to słowa powszechnie uznawane za obraźliwe i stanowiły znieważenie nie tylko pokrzywdzonej, ale i członków jej najbliższej rodziny, a to oznacza, że obwiniona – rzecznik dyscyplinarny naruszyła zarówno obowiązek dbałości o godność zawodu przy wykonywaniu czynności w życiu zawodowym, jaki przekroczyła swoje uprawnienia i/lub nie dopełniła obowiązków zawodowych;
- III. rażącą niewspółmierność kary, a przy tym niezastosowanie środka karnego w postaci zakazu wykonywania patronatu”.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. i wymierzenie obwinionej kary nagany albo kary pieniężnej z jednoczesnym orzeczeniem zakazu wykonywania patronatu na czas lat trzech.

Orzeczeniem z dnia 26 marca 2018 roku, sygn. akt WO-[...], Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. uchylił zaskarżone orzeczenie Sądu I instancji i na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 kpk w zw. z art. 74¹ i art. 70 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych umorzył postępowanie. Kosztami postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym obciążył Krajową Izbę Radców Prawnych.

W uzasadnieniu stwierdzono, że na uwzględnienie zasługuje odwołanie obwinionej w przedmiocie przedawnienia karalności. W czasie toczącego się postępowania dyscyplinarnego nie doszło do wydania wyroku przez sąd powszechny, w którym uznano by obwinioną za winną popełnienia przestępstwa. Wyższy Sąd Dyscyplinarny zważył, że w przedmiotowej sprawie od dnia popełnienia przewinienia upłynęło 5 lat i nastąpiło przedawnienie karalności.

Kasację od rozstrzygnięcia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego KIRP wniósł pełnomocnik pokrzywdzonej zaskarżając orzeczenie w całości na niekorzyść obwinionej. Zaskarżonemu orzeczeniu na podstawie art. 62³ ustawy o radcach prawnych zarzucił:

I. „rażące naruszenie prawa, które miało istotny wpływ na jego treść, a mianowicie:

1) prawa materialnego:

- 1) art. 67 ust. 1 ustawy o radcach prawnych poprzez jego niezastosowanie i niezawieszenie postępowania dyscyplinarnego do czasu ukończenia postępowania karnego, wszczętego w dniu 7 grudnia 2017 roku w sprawie mającego miejsce w okresie od marca 2012 roku do listopada 2017 roku we W. ewentualnego przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez radcę prawnego – B. S.-W., Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP w [...]. poprzez bezpodstawne wszczynanie i niewłaściwe prowadzenie postępowań dyscyplinarnych oraz poprzez formułowanie fałszywych oskarżeń i tworzenie fałszywych dowodów przez współdziałające z nią inne osoby na szkodę interesu prywatnego J. O., tj. o czyn z art. 231 § 1, art. 234 § 1, art. 235 § 1 i innych kodeksu karnego,
- 2) art. 70 ust. 2 i 3 w związku z art. 74¹ pkt 2 ustawy o radcach prawnych oraz art. 102 i art. 104 § 1 Kodeksu karnego poprzez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji niezastosowanie w sytuacji, w której nie doszło do przedawnienia karalności deliktów dyscyplinarnych,
- 3) art. 64 ust. 1 w związku z art. 49 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego poprzez błędne i niczym nieusprawiedliwione przyjęcie, że adekwatną do zasługujących na szczególne potępienie, a

niewątpliwie sprzecznych z prawem, zasadami etyki i godnością zawodu zachowań obwinionej – Rzecznika Dyscyplinarnego karą jest najłagodniejsza i najmniej dotkliwa kara upomnienia.

2) przepisów postępowania:

- 1) art. 17 § 1 pkt 6 Kodeksu postępowania karnego w związku z art. 74¹ pkt 1 i art. 70 ust. 2 i 3 ustawy o radcach prawnych poprzez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji zastosowanie w sytuacji, w której nie doszło do przedawnienia karalności przewinienia dyscyplinarnego,
- 2) art. 17 § 1 pkt 6, art. 437 § 1, art. 339 § 3 i art. 456 Kodeksu postępowania karnego w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych przez uchylenie orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego przy OIRP w [...]. i umorzenie postępowania dyscyplinarnego w sytuacji, gdy ujawnienie się ujemnej przesłanki procesowej w tym stadium postępowania skutkować powinno ewentualnym umorzeniem, ale postępowania odwoławczego bez ingerencji w zapadłe przed upływem terminu przedawnienia orzeczenie pierwszoinstancyjne;
- 3) art. 433 i art. 457 § 3 Kodeksu postępowania karnego w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych przez nierozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym i sporządzenie uzasadnienia niespełniającego wymogów, w szczególności w zakresie wskazania, czym kierował się Sąd wydając kwestionowane orzeczenie oraz dlaczego zarzuty i wnioski odwołania uznał za niezasadne,

II. rażącą niewspółmierność orzeczonej w pierwszej instancji kary dyscyplinarnej w odniesieniu do zarzucanych obwinionej czynów”.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik pokrzywdzonej wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy KIRP w W. oraz poprzedzającego je orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego przy OIRP w [...]. i o wymierzenie obwinionej kary nagany albo kary pieniężnej z jednoczesnym orzeczeniem zakazu wykonywania patronatu na czas lat trzech,

ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu przy KIRP w W. jako sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu pełnomocnik podniósł, że niezasadnie Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i umorzył postępowanie karne z powodu przedawnienia karalności. W ocenie skarżącego w przypadku „kiedy w okresie między popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego a upływem pięcioletniego terminu ustania karalności wszczęto postępowanie w sprawie, przedawnienie karalności ulega przedłużeniu o kolejne 5 lat, stosowanie do dyspozycji art. 102 Kodeksu karnego”. Wskazując na te okoliczności, w opinii skarżącego, postępowanie dyscyplinarne winno zostać zawieszone do czasu zakończenia postępowania karnego, które zostało wszczęte w dniu 7 grudnia 2017 roku przez Prokuraturę Rejonową we W. wobec B. S.-W., o czyn z art. 231 § 1, 234 § 1, 235 § 1 i innych Kodeksu karnego. W uzasadnieniu wskazano także, że nie nastąpiło przedawnienie ani karalności ani orzekania. Pełnomocnik za niezgodną z zasadami rzetelności i sprawiedliwości proceduralnej uznał dokonaną przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. kontrolę instancyjną. W uzasadnieniu zarzutu dotyczącego rażącej niewspółmierności kary podniesiono, że „od rzecznika dyscyplinarnego, do którego ustawowych zadań należy wykonywanie czynności w postępowaniu dyscyplinarnym, oczekiwać należy wysokiej kultury osobistej, empatii, obiektywizmu, powściągliwości i szacunku — nie tylko wobec zasad naczelnych postępowania, w tym zasady domniemania niewinności, prawa od obrony czy zasady rozstrzygania wątpliwości na korzyść obwinionego, ale przede wszystkim wobec przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka, o której stanowi art. 30 Konstytucji RP”.

W dniu 1 sierpnia 2018 roku pełnomocnik obwinionej wniosła odpowiedź na kasację. W odpowiedzi podniesiono, że kasacja nie zasługuje na uwzględnienie, a w niniejszej sprawie doszło do przedawnienia karalności z uwagi na upływ 5 letniego okresu jaki upłynął od dnia popełnienia przewinienia dyscyplinarnego. Odnosząc się z kolei do postępowania karnego na które powoływał się pełnomocnik pokrzywdzonej, podniesiono, że postępowanie dyscyplinarne nie

dotyczy zarzutu związanego z niedopełnieniem obowiązków czy przekroczeniem uprawnień, lecz rozpatrywane i oceniane jest jedynie w kontekście zachowań etycznych, tj. nierzetelnego i bez zachowania najwyższej staranności przesłuchiwania pokrzywdzonej w dniu 9 stycznia 2013 roku.

W toku rozprawy kasacyjnej Zastępca Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego wniosła o pozostawienie kasacji bez rozpoznania z uwagi na przedawnienie karalności przewinienia dyscyplinarnego. Postanowieniem wydanym na rozprawie Sąd Najwyższy oddalił wniosek oskarżyciela albowiem nie stwierdzono zaistnienia przesłanek z art. 531 § 1 kpk w związku z art. 530 § 2 kpk.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy odnieść się do wniosku Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego o pozostawienie kasacji bez rozpoznania, opartego na art. 529 kpk. Zgodnie z treścią art. 529 kpk wniesieniu i rozpoznaniu kasacji na korzyść oskarżonego nie stoi na przeszkodzie wykonanie kary, zatarcie skazania, akt łaski ani też okoliczność wyłączająca ściganie lub uzasadniająca zawieszenie postępowania. *A contrario*, nie jest zatem możliwe rozpoznanie kasacji na niekorzyść obwinionego w przypadku zaistnienia jednej z okoliczności przewidzianych w tym przepisie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 roku, sygn. akt II KK 98/15, LEX nr 1767068; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2017 roku, sygn. akt II KK 138/17, LEX nr 2352151). W ocenie Sądu Najwyższego rozpatrującego niniejszą sprawę, sytuacja, w której kasację pozostawia się bez rozpoznania, dotyczy tylko tych przypadków, w których zarzut kasacyjny oparty jest na okolicznościach niewymienionych w art. 529 kpk.

Ustawodawca zdecydował się na określenie zamkniętego katalogu sytuacji, do których znajduje zastosowanie art. 529 kpk, stwierdzając, że dotyczy to wykonania kary, zatarcia skazania, aktu łaski oraz okoliczności wyłączającej

ściganie lub uzasadniającej zawieszenie postępowania. Należy jednak mieć na względzie, że okoliczność wyłączająca ściganie, w rozumieniu tego przepisu, obejmuje ujemne przesłanki procesowe określone w art. 17 § 1 kpk, a okoliczność uzasadniająca zawieszenie postępowania to okoliczność stanowiąca długotrwałą przeszkodę w jego prowadzeniu, oceniana przez pryzmat art. 22 § 1 kpk.

W celu zobrazowania zastosowania analizowanej regulacji można rozważyć przypadek wniesienia, na niekorzyść obwinionego, kasacji od orzeczenia sądu drugiej instancji umarzającego postępowanie z powodu przedawnienia karalności. W takim wypadku gdyby skarżący zarzucił naruszenie przez sąd *ad quem* przepisów postępowania, a to art. 7 kpk, pozostawiając poza zakresem zaskarżenia art. 17 § 1 pkt 6 kpk, to kasację powinno się pozostawić bez rozpoznania. Z kolei jeśli zarzut kasacji dotyczyłby naruszenia art. 17 § 1 pkt 6 kpk to niezależnie od tego, czy byłaby to kasacja wniesiona na korzyść, czy na niekorzyść obwinionego, powinna zostać rozpoznana. Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby bowiem do niebezpiecznego zjawiska w postaci wyłączenia uprawnienia do zaskarżenia prawomocnego orzeczenia wydanego z naruszeniem prawa poprzez błędne zastosowanie wymienionej w art. 529 kpk okoliczności.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt analizowanej sprawy należy podkreślić, że pełnomocnik pokrzywdzonej w kasacji zarzucił Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w W. naruszenie przepisów postępowania, a to m.in. art. 17 § 1 pkt 6 Kodeksu postępowania karnego w związku z art. 74¹ pkt 1 i art. 70 ust. 2 i 3 ustawy o radcach prawnych poprzez ich błędną wykładnię, a w konsekwencji zastosowanie w sytuacji, w której nie doszło do przedawnienia karalności przewinienia dyscyplinarnego. Zarzutem kasacji objęta została zatem jedna z okoliczności wymienionych w art. 529 kpk, co w konsekwencji doprowadziło do konieczności rozpoznania przedmiotowej kasacji.

W przedmiotowej sprawie kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie i jako taką należało ją oddalić.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że zgodnie z treścią przepisu art. 62³ ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018

roku, poz. 2115 ze zm.), kasacja w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej. Na marginesie należy jedynie podkreślić, że nie można traktować postępowania kasacyjnego jako trzeciej instancji, bowiem kasacja jest to nadzwyczajny środek zaskarżenia, który można wnieść jedynie w szczególnych przypadkach, określonych powszechnie wiążącymi przepisami prawa. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację tylko w granicach podniesionych w niej zarzutów, a w zakresie szerszym — tylko w wypadkach określonych w art. 435, 439, 455 kpk. Jest więc — zgodnie z art. 536 kpk — co do zasady związany zarzutami kasacji i tylko je ma obowiązek rozważyć (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2012 roku, sygn. akt IV KK 201/12, LEX nr 1226735).

Z uwagi na treść art. 436 kpk w zw. z art. 518 kpk Sąd Najwyższy postanowił w przedmiotowej sprawie ograniczyć rozpoznanie jedynie do zarzutów dotyczących zawieszenia postępowania dyscyplinarnego oraz przedawnienia karalności. Zgodnie bowiem z art. 436 kpk sąd może ograniczyć rozpoznanie środka odwoławczego tylko do poszczególnych uchybień, podniesionych przez stronę lub podlegających uwzględnieniu z urzędu, jeżeli rozpoznanie w tym zakresie jest wystarczające do wydania orzeczenia, a rozpoznanie pozostałych uchybień byłoby przedwczesne lub bezprzedmiotowe dla dalszego toku postępowania.

Zgodnie z brzmieniem art. 67 ust. 1 ustawy o radcach prawnych postępowanie dyscyplinarne o ten sam czyn toczy się niezależnie od postępowania karnego lub postępowania dyscyplinarnego wszczętego w jednostce organizacyjnej, w której przepisy szczególne przewidują takie postępowanie. Postępowanie dyscyplinarne może być jednak zawieszone do czasu ukończenia postępowania karnego. Z treści analizowanego przepisu wynika jednoznacznie, że zawieszenie postępowania dyscyplinarnego ma charakter fakultatywny, pozostawiony do decyzji organu rozpatrującego daną sprawę. W art. 67 ust. 1 ustawy o radcach prawnych ustanowiono więc zasadę niezależności postępowania dyscyplinarnego od postępowania karnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2010 roku, sygn. akt SDI 13/10, LEX nr 1615611).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieje rozbieżność poglądów w przedmiocie zawieszenia postępowania w przypadku równoczesnego prowadzenia postępowania karnego i postępowania dyscyplinarnego. Zgodnie z przeważającym w tym zakresie stanowiskiem, zawieszenie postępowania dyscyplinarnego z powodu oczekiwania na prawomocne rozstrzygnięcie w postępowaniu karnym jest koniecznością w przypadku tożsamości podmiotu i przedmiotu tych postępowań. Zatem „jeśli przedmiotem toczących się równocześnie postępowań – dyscyplinarnego i karnego, jest odpowiedzialność sędziego związana z zarzutem popełnienia tego samego czynu o znamionach przestępstwa, to orzeczeniem obalającym domniemanie niewinności jest wyrok wydany w postępowaniu karnym. Brak takiego wyroku może stanowić przeszkodę uniemożliwiającą kontynuowanie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli zarzuconym przewinieniem jest wyłączenie czyn objęty oskarżeniem w postępowaniu karnym” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2003 roku, sygn. akt SNO 73/03, LEX nr 471884; zob. także uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2006 roku, sygn. akt I KZP 8/06, LEX nr 193136, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2014 roku, sygn. akt SNO 38/13, LEX nr 1413603). Z drugiej zaś strony, w orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się także, że „toczące się przeciw obwinionemu sędziemu postępowanie karne nie może być uznane za długotrwałą przeszkodę uzasadniającą zawieszenie postępowania dyscyplinarnego (art. 22 § 1 k.p.k. w związku z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.)” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2005 roku, sygn. akt SNO 24/05, LEX nr 471910). Należy podkreślić, że w przypadku postępowania dyscyplinarnego radców prawnych, ustawodawca w przepisie art. 67 ust. 1 ustawy o radcach prawnych wprost wskazał, że postępowanie dyscyplinarne o ten sam czyn toczy się niezależnie od postępowania karnego lub postępowania dyscyplinarnego wszczętego w jednostce organizacyjnej, w której przepisy szczególne przewidują takie postępowanie. Postępowanie dyscyplinarne może być jednak zawieszone do czasu ukończenia postępowania karnego.

W ocenie Sądu Najwyższego rozpatrującego niniejszą sprawę, zawieszenie postępowania dyscyplinarnego w przypadku jednocześnie toczącego się

postępowania karnego powinno nastąpić jedynie wówczas, gdy zachodzi tożsamość podmiotowo-przedmiotowa prowadzonych postępowań, o ile upłynął już podstawowy okres przedawnienia określony w art. 70 ust. 2 ustawy o radcach prawnych. Oznacza to, że uzasadnieniem dla zawieszenia postępowania dyscyplinarnego jest sytuacja, gdy zachowanie danego podmiotu, oceniane w kontekście odpowiedzialności karnej, jest podstawą do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego. Nie ulega wątpliwości, że przyjęcie, że czyn zarzucany obwinionemu wyczerpuje jednocześnie znamiona przestępstwa wymaga stwierdzenia tego faktu w drodze prawomocnego wyroku sądu karnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2016 roku, sygn. akt SDI 40/16, LEX nr 2141234). Nie można jednak pominąć istotnej okoliczności wynikającej z odrębności i autonomicznego charakteru postępowania dyscyplinarnego, wynikającego z celów, którym ma służyć. Celem postępowania dyscyplinarnego jest bowiem stanie na straży właściwego wykonywania zawodu, to znaczy w zgodzie z przepisami prawa i godnością zawodu.

Podkreślić należy, na co zasadnie zwróciła uwagę pełnomocnik obwinionej w odpowiedzi na kasację, że postępowanie dyscyplinarne w niniejszej sprawie dotyczy przewinienia rozpatrywanego i ocenianego wyłącznie w ramach zachowań etycznych, tj. nierzetelnego i bez zachowania najwyższej staranności przesłuchiwania obwinionej. Potwierdzeniem tego jest zarzut postawiony obwinionej przez Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...], który odnosi się do nierzetelnego i bez zachowania najwyższej staranności przesłuchania, wówczas aplikantki radcowskiej, J. O.. Ocena tego przewinienia została dokonana przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] w oparciu o zasady etyki zawodu, tj. art. 49 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącego załącznik do uchwały nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 roku. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu radca prawny, któremu powierzona została funkcja w organach samorządu zawodowego, obowiązany jest rzetelnie i z najwyższą starannością wypełniać obowiązki wynikające z tej funkcji.

Postępowanie karne wszczęte w dniu 7 grudnia 2017 roku, na które powołuje się pełnomocnik pokrzywdzonej J. O. w kasacji, dotyczyło mającego miejsce w okresie od marca 2012 do listopada 2017 roku we W. ewentualnego przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez radcę prawnego — B. S.-W., Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP w [...], poprzez bezpodstawne wszczynanie i niewłaściwe prowadzenie postępowań dyscyplinarnych oraz poprzez formułowanie fałszywych oświadczeń i tworzenie fałszywych dowodów przez współdziałające z nią osoby, działań podjętych na szkodę interesu prywatnego J. O., tj. występku z art. 231 § 1 kk, 234 § 1 kk i 235 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 i art. 12 innych Kodeksu karnego (sygn. akt PR 1 Ds.[...]). W dniu 22 maja 2018 roku Prokurator Prokuratury Rejonowej we W. umorzył postępowanie w tej sprawie. Sąd Rejonowy we W. postanowieniem z dnia 19 lutego 2019 roku, sygn. akt V Kp [...], wydanym na skutek rozpoznania zażalenia J. O. na postanowienie o umorzeniu śledztwa, utrzymał w mocy zaskarżone rozstrzygnięcie.

Mając na uwadze powyżej przedstawione okoliczności, nie można w niniejszej sprawie mówić o tożsamości podmiotowo-przedmiotowej toczących się postępowań, która uzasadniałaby zawieszenie postępowania dyscyplinarnego na czas trwania postępowania karnego. Tożsamość podmiotowa oznacza prowadzenie postępowań wobec tej samej osoby, zaś o przedmiotowej tożsamości można mówić jedynie w wypadku dokonywania, tak w postępowaniu karnym jak i dyscyplinarnym, oceny tego samego zachowania danego podmiotu, mając oczywiście na względzie odmienne podstawy prawne odpowiedzialności. Podkreślić należy, że zawieszenie takie, z uwagi na odrębność postępowania dyscyplinarnego, dokonywane winno być w szczególnych okolicznościach ocenianych każdorazowo przez sąd dyscyplinarny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2004 roku, sygn. akt SDI 16/04. Legalis nr 465224). W realiach analizowanej sprawy, gdyby czyny zarzucane obwinionej, tak w postępowaniu karnym jak i w postępowaniu dyscyplinarnym były tożsame można byłoby wywodzić wzajemny wpływ postępowań. Takiej tożsamości, w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy nie stwierdził. Mając to na uwadze, w ocenie Sądu Najwyższego, w niniejszej sprawie należy stosować normy przewidziane w przepisie art. 70 ust. 2 ustawy o radcach prawnych. W konsekwencji zatem

należy w niniejszej sprawie przyjąć brak wpływu, na bieg terminu przedawnienia przewinienia dyscyplinarnego, wszczętego wobec obwinionej postępowania karnego, które zostało następnie umorzone.

Jak wskazano w przepisie art. 70 ust. 2 ustawy o radcach prawnych w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1, karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło pięć lat, a w przypadkach przewidzianych w art. 11 ust. 2 - trzy lata. Zgodnie w ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwem Sądu Najwyższego wszczęcie postępowania dyscyplinarnego następuje w momencie podjęcia przez rzecznika dyscyplinarnego decyzji o wszczęciu dochodzenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2018 roku, sygn. akt VI KS 1/18, *Legalis* nr 1766129; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2016 roku, sygn. akt SDI 58/15, *Legalis* nr 1508192). Przepis art. 70 ust. 2 ustawy o radcach prawnych nie budzi wątpliwości redakcyjnych i stosowany jest w przypadku przewinień dyscyplinarnych niewyczerpujących znamion przestępstwa. Jak zasadnie podnosi się w literaturze przedmiotu „w przypadku gdy przedawnienie karalności nastąpiło w trakcie postępowania dyscyplinarnego albo zostało wszczęte postępowanie dyscyplinarne, mimo że nastąpiło przedawnienie karalności czynu i ustalono tę okoliczność w trakcie postępowania, to należy umorzyć takie postępowanie dyscyplinarne, stosując odpowiednio art. 17 § 1 pkt 6 KPK” (T. Niedziński, [w:] T. Scheffler (red.), *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz*, *Legalis* 2018).

Zgodnie z ustalonym w niniejszej sprawie stanem faktycznym, bezspornie stwierdzono, że zarzucony obwinionej czyn popełniony został w dniu 9 stycznia 2013 roku. W dniu 9 listopada 2015 roku na wniosek pokrzywdzonej J. O. zostało wszczęte postępowanie dyscyplinarne. W dniu 31 sierpnia 2017 Rzecznik Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. skierowała do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. roku wniosek o ukaranie radcy prawnego B. S.-W.. Orzeczenie w pierwszej instancji zostało wydane przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawny w [...]. dniu 27 listopada 2017 roku. Od wskazanego rozstrzygnięcia pierwszoinstancyjnego odwołanie wniosła obwiniona oraz pokrzywdzona,

co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, że nie ma ono charakteru prawomocnego. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. orzeczeniem z dnia 26 marca 2018 rok uchylił orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. i umorzył postępowanie w sprawie z uwagi na przedawnienie karalności. Na marginesie należy jedynie wskazać, że w niniejszej sprawie organy dyscyplinarne uchybiły jednej z podstawowych zasad postępowania dyscyplinarnego, a to zasadzie szybkości procedowania, na co wskazuje między innymi okres jaki upłynął pomiędzy złożeniem przez pokrzywdzoną skargi na obwinioną a wydaniem wyroku w pierwszej instancji.

W ocenie Sądu Najwyższego, w niniejszej sprawie, zgodnie z treścią przepisu art. 70 ust. 2 ustawy o radcach prawnych przedawnienie karalności nastąpiło w dniu 9 stycznia 2018 roku, z uwagi na upływ 5 letniego terminu od dnia popełnienia przewinienia w dniu 9 stycznia 2013 roku. Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w W. zasadnie wydał orzeczenie, w którym umorzył postępowanie dyscyplinarne. Na marginesie należy jedynie zauważyć, że nie można zgodzić się z twierdzeniem pełnomocnika pokrzywdzonej w zakresie nieprawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...]. W przypadku przedawnienia karalności na etapie postępowania odwoławczego sąd drugiej instancji zobligowany jest do uchylenia wyroku pierwszej instancji i umorzenia postępowania z uwagi na treść art. 17 § 1 pkt 6 kpk, który w niniejszej sprawie stosuje się odpowiednio z uwagi na brzmienie przepisu art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2009 roku, sygn. akt SNO 54/09, LEX nr 1288938; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2018 roku, sygn. akt V KK 259/17, LEX nr 2439143).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.